Crna Gora
Zaštitnik ljudskih prava i sloboda Crne Gore
Ombudsman

Kabinet Zaštitnika 020/241-642
Savjetnici 020/225-395
Centrala 020/225-395
Fax: 020/241-642
E-mail: ombudsman@t-com.me
www.ombudsman.co.me

Broj: 01-1210//26
Podgorica, 16.11.2026. godine
MK

Zaštitnik ljudskih prava i sloboda Crne Gore, u skladu sa odredbom člana 50 stav 2 i čl. 65 Zakona o Zaštitniku/ci ljudskih prava i sloboda Crne Gore ("Sl. list CG", br. 132/26), daje

MIŠLJENJE

I Uvod

1. U pojedinim medijima objavljena je informacija[1] da su dana 19.09.2026. godine, četvoro djece i vozač povređeni u saobraćajnoj nesreći koja se dogodila na magistralnom putu Mojkovac-Kolašin, u mestu Štitarička Rijeka; da je u nezgodi učestvovao autobus koji je prevozio učenike. Nakon toga mediji su takođe objavili da je autobus koji je učestvovao u nezgodi prevozio učenike (sa ekskurzije), osnovne škole – JU OŠ "Pavle Rovinski".

Polazeći od navedenog, pokrenut je postupak po sopstvenoj inicijativi.

II Postupanje Zaštitnika

2. Povodom navedenog obraćanja, Zaštitnik je zatražio izjašnjenje od JU OŠ "Pavle Rovinski" u Podgorici.

3. JU OŠ „Pavle Rovinski" – dirketorica Ustanove, dostavila je izjašnjenje br. 01-322/26-1271 od 8.10.2026. godine u kojem se navodi: da se 19.09.2026. godine oko 20,20 h po povratku sa polumaturske ekskurzije dogodila saobraćajna nezgoda u Mojkovcu; da je rukovodstvo škole obaviješteno o nezgodi nakon nastanka; da se u autobusu nalazilo 76 učenika a prilikom nezgode povrijeđena su tri učenika i jedan nastavnik; da je rukovodstvo škole putem mejla obavijestilo nadležno Ministarstvo 22.09.2026. godine dok je po saznanju stupilo u kontakt sa zdravstvenin ustanovama u Mojkovcu i Bijelom Polju, kako bi dobilo tačne informacije o zdravstvenom stanju učenika i nastavnika; da je u komunikaciji sa agencijom „Inrut" obezbijeđen zamjenski prevoz za učenike uz podršku roditelja; da je škola putem zvaničnih kanala objavila saopštenje o događaju; nakon povratka u školu psihološkinja i direktorica su posjetile sva odjeljenja devetog razreda čiji su učenici bili u autobusu koji je učestvovao u nezgodi, da je psihološkinja obavila kratak debrifing – razgovor o njihovom trenutnom stanju, normalizaciji reakcija i potrebama učenika i ponudila im je mogućnost individualnih razgovora; da je psihološkinja pripremila instrukcije za nastavnika i odjeljenjska vijeća IX razreda o načinu postupanja sa učenicima nakon krizne situacije; da je ekskurzija realizovana nakon sprovedenog postupka javne nabavke na kojoj se prijavila jedna agencija uz poštovanje zakonskih procedura; da je odluka o angažovanju spratnog autobusa u nadležnosti je agencije.

4. Nakon toga, Zaštitnik je zatražio dopunsko izjašnjenje odnosno kopije zapisnika koji su sačinjeni prilikom rada pedagoško-psihološke službe sa djecom te zapisnika o održanom razgovoru sa roditeljima djece i/ili

[1] https://rtcg.me/hronika/884402/autobus-sa-podgorickim-osnovcima-udario-u-stijenu-na-putu-kod-mojkovca-vise-povrijedjenih.html

održanog roditeljskog sastanka s tim u vezi. Takođe Zaštitnik je tražio informacije o tome da li škola objavljuje uslove za učešće u postupku i zahtjeve u pogledu načina izvršavanja predmeta nabavke (javni poziv) te da li učenici vrše uplate za ekskurziju direktno školi ili turističkoj agenciji.

5. Direktorica JU OŠ „Pavle Rovinski“ dostavila je dopunsko izjašnjenje br. 01-633/26-1369 u kojem, između ostalog, ističe potrebu da se obim traženih podataka sagleda u okviru zakonom utvrđenih nadležnosti Zaštitnika; da je potrebno razlikovati dokumentaciju koja se odnosi na podršku djeci i postupanje Škole nakon nezgode, od one čijim bi se ispitivanjem vršila kontrola zakonitosti javne nabavke, odnosno pravilnosti javnog poziva, uslova učešća i izbora turističke agencije; da citirajući Zakon o Zaštitniku smatraju da ispitivanje postupanja škole u oblasti zaštite prava djece ne može podrazumijevati preduzimanje ovlašćenja za kontrolu zakonitosti akata donijetih u postupku javne nabavke; da obaveza dostavljanja podataka od značaja za postupamnje ne predstavlja samostalan osnov za proširivanje nadležnosti Zaštitnika na kontrolu zakonitosti akata za koju je zakon izričito propisao da nije ovlašćen; da rok koji je određen za dostavu dopune dokumentacije (shodno zakonu ne može biti kraći od 15 dana), omogućava organu da provjeri činjenice prikupi potrebne evidencije i pripremi izjašnjenje; da dokumentacija o razgovoru sa učenicima i roditeljima može sadržati lične podatke djece i članova njihovih porodica a škola kao rukovalac tih podataka dužna je da obezbijedi da njihovo dostavljanje bude zakonito, ograničeno na svrhu zbog koje se traže i sprovedeno uz odgovarajuće mjere zaštite; da Zaštitnika moli da u daljoj komunikaciji postupa u skladu sa važećim zakonskim propisima i ovlašćenjima.
Traženu kopiju dokumentacije Škola nije dostavila Zaštitniku.

6. Zaštitnik je aktom br. 01-1210/26 od 21.09.2026. godine, od Ministarstva prosvjete nauke i inovacija tražio izjašnjenje - obavještenje na sledeće okolnosti:

- da li je od rukovodstva JU OŠ „Pavle Rovinski“ u Podgorici obaviješteno o predmetnoj saobraćajnoj nezgodi (danu i času) i o povrijeđenim učenicima/nastavnicima;
- da li je uspostavljena koordinacija sa zdravstvenom ustanovom ukoliko je bilo povrijeđene djece;
- da li je obezbijeđen zamjenski prevoz kako bi djeca bezbjedno vratila kući;
- da li je Ministarstvo naložilo da škola bez odlaganja, kontaktira roditelje povrijeđene djece kao i druge roditelja čija su djeca bila u autobusu u nesporno pretrpjela stres kako bi im pružila tačne informacije,
- da li je Ministarstvo izdalo zvanično saopštenje sa potvrđenim činjenicama o nezgodi, broju povrijeđenih, trenutnom stanju i koracima koji se planiraju preduzeti (pružanje podrške učenicima)
- da li je upoznati na koji način je ova Škola izvršila odabir prevoznika djece za potrebe ekskurzije, i ko je donio odluku da to bude spratni autobus.

7. Ministarstvo prosvjete, nauke i inovacija Zaštitniku je proslijedilo izjašnjenje JU OŠ „Pavle Rovinski“, dok se nije izjasnilo na okolnosti koje je Zaštitnik tražio u aktu br. 01-1210/26 od 21.09.2026. godine.

III Utvrđene činjenice

8. Zaštitnik je na osnovu dostavljene i raspoložive dokumentacije utvrdio sledeće činjenice**:**

- da se 19.09.2026. godine dogodila saobraćajna nezgoda na magistralnom putu Mojkovac - Kolašin, u mjestu Štitarička Rijeka i u istoj je učestvovao spratni autobus koji je prevozio učenike JU OŠ “Pavle Rovinski” u Podgorici;
- da je tom prilikom povrijeđeno troje djece i nastavnik Škole;
- da se povodom situacije i zdravstvenog stanja povrijeđenih u nezogdi, oglasio gospodin XX direktor Opšte bolnice u Bijelom Polju[2]**;**
- da su se ostala djeca nakon saobraćajne nezgode uz podršku svojih roditelja vratila kućama;
- da su djeca, prema objavi na Instagram stranici Škole od 24.09.2026., pretrpjela veliki strah prilikom nezgode - u objavi: Mi 1: stijena 0, između ostalog navodi se: “priznajemo da nam je srce na trenutak stalo” kao i da su im pomagali mještani Mojkovca, putnici na magistrali, policajci...;

[2] Prilog sa TelevizijeE

- da na zvaničnom sajtu škole o ovom događaju nije bilo informacija[3] a poslednja objava u dijelu Novosti je iz septembra školske 2024-25 godine;
- da se na web sajtu Ministarstva prosvjete nauke i inovacija ne navode informacije o događaju, dok se na instagram stranici Ministarstva među u poslednjih gotovo 300 objava ne navodi ni jedna o ovom događaju – saobraćajnoj nezogdi od 19.09.2026. godine;
- **da nema podataka koliko je radionica Škola preduzela i sprovela sa djecom učesnicima događaja, niti grupnih ili pojedinačnih razgovora sa djecom ili sa roditeljima, osim sastanka sa predstavnicima roditelja (nema ni o tome zapisnika);**

IV Relevantni propisi

Međunarodno pravo
9. Konvencijom o pravima djeteta UN-a utvrđuje se:
„*U svim akcijama u vezi s djecom, bez obzira da li ih poduzimaju javne ili privatne društvene dobrotvorne institucije, sudovi, upravne vlasti ili zakonska tijela, najbolji interesi djeteta biće od prvenstvenog značaja*.
Države-potpisnice uzimaju na sebe da osiguraju djetetu zaštitu i brigu koja je potrebna za njegovu dobrobit, uzimajući u obzir prava i dužnosti njegovih roditelja, zakonskih staratelja ili drugih pojedinaca zakonski odgovornih za njega, i da bi se ovo postiglo, preduzeće sve zakonske i upravne mjere. (Član 3. stav 1 i 2)
Strane ugovornice će obezbjediti djetetu koje je sposobno da formira svoje sopstveno mišljenje, pravo slobodnog izražavanja tog mišljenja o svim pitanjima koja se tiču djeteta, s tim to se mišljenju djeteta posvećuje dužna pažnja u skladu sa godinama života i zrelošću djeteta.
U tom cilju, djetetu će posebno biti pružena mogućnost da bude saslušano u svim sudskim i administrativnim postupcima koji se tiču deteta, bilo neposredno ili preko zastupnika ili odgovarajućeg organa, na način koji je u skladu sa procesnim pravilima nacionalnog zakona. (čl. 12 participacija djece – učešće u postupcima)
Strane ugovornice priznaju pravo na obrazovanje i u cilju postepenog postizanja ovog prava, a na osnovu jednakih mogućnosti, posebno će: (a) – učiniti osnovno obrazovanje obaveznim i besplatnim za sve; (b) – podsticati razvoj različitih oblika srednjeg obrazovanja, uključujući opšte i stručno obrazovanje, koje bi bilo na raspolaganju i dostupno svakom djetetu i preduzimati pogodne mjere kao što su uvoĐenje besplatnog obrazovanja i pružanje finansijske pomoći kada je to potrebno; (c) – omogućiti, svim odgovarajućim sredstvima, da više obrazovanje bude dostupno svima u skladu sa sposobnostima; (d) – omogućiti da obrazovne i stručne informacije i savjeti budu dostupni svoj djeci; (e) – preduzimati mjere za obezbjeđenje redovnog pohađanja škole i smanjenje stope napuštanja škole. (iz čl. 28)

10. Ustavom Crne Gore („Sl. list CG“ br.1/7, 38/13) utvrđeno je:
„Potvrđeni i objavljeni međunarodni ugovori i opšteprihvaćena pravila međunarodnog prava sastavni su dio unutrašnjeg pravnog poretka, imaju primat nad domaćim zakonodavstvom i neposredno se primjenjuju kada odnose uređuju drukčije od unutrašnjeg zakonodavstva.“ (čl. 9)
Dijete uživa prava i slobode primjerno njegovom uzrastu i zrelosti."(Član 74/1)
Jemči se pravo na školovanje pod jednakim uslovima. Osnovno školovanje je obavezno i besplatno. (čl. 75/1)
Zaštitnik ljudskih prava i sloboda Crne Gore je samostalan i nezavisan organ koji preduzima mjere za zaštitu ljudskih prava i sloboda.
Zaštitnik ljudskih prava i sloboda vrši funkciju na osnovu Ustava, zakona i potvrđenih međunarodnih ugovora, pridržavajući se i načela pravde i pravičnosti. (čl. 81 st.1 i 2)

11. Porodičnim zakonom („Sl. list CG“ br. 1/07, 53/16 i 76/20) je propisano:
Svako je dužan da se rukovodi najboljim interesom djeteta u svim aktivnostima koje se direktno ili indirektno tiču djeteta.

[3] https://www.ospavlerovinski.me/novosti

Najbolji interes djeteta ima prioritet i utvrđuje se polazeći od: - prava djeteta; - mišljenja i želje djeteta; - uzrasta, razvojnih sposobnosti i drugih ličnih svojstava djeteta; - potrebe zaštite života i zdravlja djeteta; - potrebe osiguranja bezbjednosti djeteta; - potrebe fizičkog, emocionalog, obrazovnog, socijalnog i drugog razvoja djeteta; - prethodnog iskustva i okolnosti u kojima dijete živi; - potrebe očuvanja stabilnosti i kontinuiteta odnosa sa roditeljima, porodicom i sredinom iz koje dijete potiče ili u kojoj boravi i uticaja promjene sredine; - kvaliteta odnosa koje je dijete uspostavilo sa roditeljima, članovima porodice ili drugim licima i neposrednih i dugoročnih posljedica održavanja tih odnosa; - potrebe očuvanja porodičnih odnosa, a naročito odnosa sa braćom i sestrama; - uticaja odvajanja od roditelja, drugih članova porodice, a naročito od braće i sestara; - potrebe očuvanja ličnog i porodičnog identiteta; - kulturne, nacionalne, etničke, vjerske i jezičke pripadnosti, odnosno porijekla djeteta; i - drugih okolnosti i stanja koja mogu da utiču na dobrobit djeteta."(čl. 5b)

12. Opšti zakon o obrazovanju i vaspitanju ("Sl. list RCG", br. 64/02,.,"Sl. list CG", br.4/08 ..., 045/11, ... 76/21, 146/21. . ., 084/24 od 06.09.2024, 089/25 od 05.08.2025, 012/26) propisuje:

Obrazovanje i vaspitanje ostvaruje se u predškolskoj ustanovi, školi, obrazovnom centru, resursnom centru, kod organizatora za obrazovanje odraslih i u domu učenika (u daljem tekstu: ustanova), u skladu sa ovim zakonom, a na način i pod uslovima propisanim posebnim zakonom.
Ustanova iz stava 1 ovog člana osniva se kao javna ustanova ili privatna ustanova. (čl. 3)

Obrazovanje i vaspitanje je djelatnost od javnog interesa. (čl. 4)

Ustanova je **autonomna** u obavljanju svoje djelatnosti, u skladu sa zakonom. (Član 6/1)
Obrazovno-vaspitni rad u ustanovi obavljaju: nastavnici, vaspitači, stručni saradnici, saradnici u nastavi i drugi izvođači obrazovno-vaspitnog rada, u skladu sa zakonom (u daljem tekstu: nastavnici). (čl. 10)

Školski, odnosno upravni odbor ustanove:
1) usvaja program razvoja;
2) usvaja godišnji plan rada i izvještaj o njegovoj realizaciji (ostvarivanju);
3) razmatra programe i rezultate vannastavnih aktivnosti;
3a) donosi odluku o organizovanju školskog sportskog društva, odnosno kluba;
4) donosi statut, akt o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta i druga opšta akta;
5) donosi godišnji finansijski plan;
5a) donosi plan javnih nabavki;
5b) donosi odluku o davanju u zakup imovine škole u skladu sa zakonom;
6) usvaja periodični i godišnji račun;
7) predlaže promjenu naziva i sjedišta ustanove;
8) rješava, kao drugostepeni organ, o pravima učenika, odnosno korisnika usluga, u skladu sa zakonom;
9) obavlja druge poslove, u skladu sa zakonom i statutom.
Školski, odnosno upravni odbor odlučuje većinom glasova ukupnog broja članova, ako statutom ustanove nije predviđeno da o pojedinim pitanjima odlučuje druga većina.
Članovi školskog, odnosno upravnog odbora su dužni da zastupaju interese i stavove organa koji su ih izabrali. (čl. 76)
Direktor ustanove:
1) planira, organizuje i rukovodi radom ustanove;
2) organizuje racionalno i efikasno izvođenje obrazovnog programa;
3) obezbjeđuje jednakost učenika u ostvarivanju prava na obrazovanje i vaspitanje, u skladu sa njihovim sposobnostima;
4) priprema predlog godišnjeg plana rada i odgovoran je za njegovo sprovođenje;
5) rukovodi radom nastavničkog, odnosno stručnog vijeća;
6) vrši izbor nastavnika, stručnih saradnika i drugih zaposlenih u ustanovi;
7) predlaže akt o organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta;
8) vrši pedagoško-instruktivni rad;
9) odlučuje o pravima i obavezama zaposlenih, u skladu sa zakonom;
10) podstiče stručno obrazovanje i usavršavanje nastavnika i predlaže njihovo napredovanje;

11) donosi plan unapređenja kvaliteta obrazovno-vaspitnog rada ustanove.
12) zastupa i predstavlja ustanovu i odgovoran je za zakonitost rada ustanove;
13) sarađuje sa roditeljima i sredinom;
14) obrazuje komisije za provjeru znanja učenika u toku trajanja nastave, na zahtjev učenika, roditelja ili staratelja
15) obavlja druge poslove, u skladu sa zakonom i statutom ustanove.
Direktor je dužan obrazovati Komisiju iz stava 1 tačke 14 ovog člana u roku od 24 časa od podnošenja zahtjeva za provjeru znanja učenika.
Zahtjevom za provjeru znanja učenika može se tražiti izuzeće predmetnog nastavnika iz Komisije.
U sastavu Komisije mora biti najmanje jedan član koji ne radi u toj ustanovi.
Ocjena Komisije je konačna
Na postupak ocjenjivanja, utvrđivanja ocjene i na prigovor na ocjenu ne primjenjuje se Zakon o upravnom postupku.
Direktor ustanove podnosi školskom, odnosno upravnom odboru izvještaj o radu, prema potrebi, a najmanje jedanput godišnje. (čl. 82)

Uslovi za razrješenje
Član 83
Direktor javne ustanove može se, pored slučajeva propisanih zakonom , razriješiti, ako:
1) ne realizuje program razvoja ustanove;
2) ne preduzima mjere prema zaposlenom koji ne izvršava radne zadatke, odnosno vrši povredu radne obaveze, ili zloupotrebljava svoj položaj;
3) utvrdi da ustanova ne realizuje godišnji plan rada;
4) ne izvršava radne zadatke, odnosno vrši povredu radne obaveze;
5) zloupotrebljava svoj položaj;
6a) zaposli novog nastavnika, a prije toga nije, u skladu sa članom 109 ovog zakona, sporazumno preuzeo nastavnika iz druge ustanove koji ispunjava uslove tog radnog mjesta.
6) izabere nastavnika ili saradnika suprotno zakonu;
6b) zaposli vannastavno osoblje suprotno članu 101c ovog zakona
7) se u ustanovi ne vodi propisana evidencija;
8) ustanova ne obezbjeđuje javnost rada;
9) ne donese rješenje o poništenju ispita, u skladu sa zakonom;
10) ne izvrši rješenje inspekcijskog organa;
11) je zbog sprovođenja akata koje je donio ili ne realizuje nastala veća šteta za ustanovu, zaposlene i korisnike usluga;
12) dozvoli političko organizovanje i djelovanje ili religijsko djelovanje u ustanovi javnog obrazovanja;
13) u drugim slučajevima utvrđenim zakonom i statutom ustanove.
14a) nije obezbijedio blagovremen i tačan unos podataka u Informacioni sistem obrazovanja Crne Gore(MEIS);
14b) ustanova dobije ocjenu „ne zadovoljava“ u postupku evaluacije rada ustanove u oblasti kvaliteta nastave i rukovođenja ustanovom;
14c) dostavi netačne podatke o nastavniku koji nema propisanu normu časova ili ne dostavi podatke o broju časova koji nijesu raspoređeni nastavnicima
14d) ne postupi po pravosnažnoj i izvršnoj odluci suda;
14e) ako se protiv njega potvrdi optužnica za krivično djelo koje ga čini nedostojnim za vršenje dužnosti, odnosno podnese optužni predlog ili privatna tužba, a naročito ako se radi o krivičnim djelima protiv polne slobode;
14f) ne preduzme propisane mjere i radnje prema nastavniku, odnosno drugom zaposlenom u slučaju sumnje da je učinio krivično djelo protiv polne slobode na štetu učenika ili nastavnika, odnosno drugog zaposlenog;
14g) odbije da se podvrgne ljekarskom pregledu u skladu sa ovim zakonom ili odbije da se podvrgne ljekarskom pregledu na zahtjev organa upravljanja;
14h) se utvrdi da ustanova radi suprotno zakonu, statutu i drugim opštim aktima ustanove, a direktor nije preduzeo mjere da se te nepravilnosti otklone;
14i) nije preduzeo preventivne aktivnosti radi zaštite od nasilja, zlostavljanja i zanemarivanja u skladu sa ovim zakonom; i
14j) dopusti promovisanje i prodaju roba ili usluga suprotno članu 137 stav 4 ovog zakona;
14k) ne sprovodi procedure i pravila za realizaciju preventivnog programa za suzbijanje nasilja u ustanovi;
14l) ne sarađuje u eksternom multidisciplinarnom timu za suzbijanje nasilja u ustanovi. (čl. 83)

Savjet roditelja:
1) bira predstavnike savjeta roditelja u školski, odnosno upravni odbor;
2) daje mišljenje o predlogu godišnjeg plana rada ustanove;
3) razmatra izvještaj o radu ustanove;
3a) učestvuje u postupku predlaganja izbornih predmeta;
3b) daje mišljenje na program organizacije ekskurzije učenika;
3c) razmatra interne i eksterne izvještaje o utvrđivanju kvaliteta obrazovno-vaspitnog rada ustanove;
4) razmatra prigovore roditelja i učenika u vezi sa obrazovno-vaspitnim radom;
5) obavlja i druge poslove, u skladu sa zakonom i statutom ustanove.
Način rada savjeta roditelja bliže se utvrđuje statutom ustanove. (čl. 95)

Škola obezbjeđuje učeniku sljedeća prava:
1) da na početku školske godine dobije uputstvo koje sadrži prava i obaveze učenika;
2) na kvalitetan obrazovno-vaspitni rad (nastavu);
3) da iskaže mišljenje o radu nastavnika;
4) da traži komisijsku provjeru svoga znanja u toku trajanja nastave;
5) da podnosi prigovor na ocjenu na kraju klasifikacionog perioda, nastavne godine ili na ispitu;
5a) da učestvuje na takmičenju iz nastavnih predmeta, odnosno oblasti i vještina;
5b) da učestvuje na takmičenju iz vještina u stručnom obrazovanju;
6) da učestvuje u izradi uputstva koje sadrži njegova prava i obaveze;
7) na blagovremenu i potpunu informaciju o svojim pravima i obavezama;
8) na zaštitu od svih vrsta nasilja u školi, diskriminacije, zlostavljanja i zanemarivanja;
9) na odsustvovanje iz škole, uz najavu roditelja, odnosno staratelja, u trajanju od pet radnih dana u toku nastavne godine;
10) na učestvovanje u oblikovanju sadržaja stručnih ekskurzija i drugih oblika vaspitno-obrazovnog rada;
10a) na podršku i pomoć prilikom savladavanja obrazovnog programa, a naročito u otklanjanju jezičkih, kulturoloških, psiholoških, socijalnih i drugih barijera;
11) druga prava utvrđena statutom ustanove.
Škola je dužna da u postupku samoevaluacije vrši anonimno anketiranje učenika u svim razredima, osim učenika prvog ciklusa osnovne škole, najmanje jednom godišnje o obrazovnim programima, radu nastavnika i uslovima rada.
Direktor škole je dužan da upozna nastavničko vijeće sa rezultatima anketiranja iz stava 2 ovog člana.
Anketu iz stava 2 ovog člana za sve ustanove priprema Zavod za školstvo odnosno Centar.
Predstavnici učeničkog parlamenta imaju pravo da učestvuju u radu stručnih organa škole kad se raspravlja o pitanjima koja su od interesa za učenike (učenički standard, slobodne aktivnosti i slično). (Član 97)

Učenik ima dužnost da:
1) redovno, marljivo i savjesno radi na usvajanju znanja i sticanju opšte kulture;
2) se pridržava školskih propisa, savjeta, uputstava i odluka nastavnika, direktora i organa škole;
3) uredno pohađa nastavu;
4) blagovremeno pravda izostanke;
5) za vrijeme časa ne ometa izvođenje nastave i rad u odjeljenju;
6) za vrijeme trajanja časa ne napušta čas, bez prethodno dobijenog odobrenja nastavnika;
7) se prema nastavnicima ophodi pristojno;
8) poštuje različitost, kulturno, nacionalno i jezičko nasljeđe drugih učenika i njeguje drugarske i humane odnose;
9) čuva imovinu škole;
10) njeguje čistoću i estetski izgled školskih prostorija;
11) učestvuje u dežurstvima škole;
12) poštuje pravila školskog, odnosno kućnog reda;
13) druge dužnosti utvrđene statutom ustanove. (Član 98)

13. Zakon o osnovnom obrazovanju i vaspitanju ("Sl. list RCG", br. 64/02, 49/07, "Sl. list CG", br. 45/10, ... 059/21 .., 003/23, 051/25) propisuje:

Osnovno obrazovanje i vaspitanje ostvaruje se na osnovu javno važećeg obrazovnog programa za osnovno

obrazovanje i vaspitanje (u daljem tekstu: obrazovni program).
Obrazovni program obuhvata: obavezni dio, obavezne aktivnosti i prošireni dio.
Obavezni dio čine: obavezni predmeti i izborni predmeti.
Obavezne aktivnosti čine: rad odjeljenske zajednice, dani kulture, sporta i tehnike.
Prošireni dio čine: slobodne aktivnosti, dodatna i dopunska nastava, škola u prirodi i đačka ekskurzija.
(čl. 12)

Škola razvija razne oblike slobodnih aktivnosti - vannastavne aktivnosti (sportske, kulturne, umjetničke i dr.).
Program slobodnih aktivnosti utvrđuje se godišnjim programom rada škole. (čl. 19)
Obrazovno-vaspitni rad u školi obavljaju nastavnici, vaspitači i stručni saradnici.
Nastavnici organizuju i izvode obrazovno-vaspitni rad i rade na njegovom unapređivanju.
Stručni saradnici u školi (pedagog, psiholog, defektolog, bibliotekar) rade na pedagoško-psihološkim, bibliotečkim i drugim poslovima koji su neposredno ili posredno u vezi sa obrazovno-vaspitnim radom u školi.
Poslove pedagoga, psihologa, defektologa i bibliotekara može obavljati lice koje ima odgovarajući sedmi nivo okvira kvalifikacija, podnivo jedan, odnosno podnivo dva (240 odnosno 300 kredita CSPK-a). (čl. 75)

14. Zakon o državnoj revizorskoj instituciji ("Službeni list Republike Crne Gore", br. 028/04 od 29.04.2004, 027/06 od 27.04.2006, 078/06 od 22.12.2006, Službeni list Crne Gore", br. 017/07 od 31.12.2007, 073/10 od 10.12.2010, 040/11 od 08.08.2011, 031/14 od 24.07.2014, 070/17)

Subjekti revizije su organi i organizacije koje upravljaju budžetom ili imovinom države i jedinica lokalne samouprave, fondovi i druga pravna lica kojma je država osnivač ili ima većinsko vlasništvo u akcijama ili udjelima (u daljem tekstu: subjekti revizije). (čl. 2/1)

15. *Zakonom o Zaštitniku/ci ljudskih prava i sloboda Crne Gore („Sl. list CG" br 132/26) propisano je:*

Zaštitnik/ca samostalno i nezavisno, na načelima ustavnosti i zakonitosti, pravde i pravičnosti, etičnosti, javnosti rada, efikasnosti, nepristrasnosti, povjerljivosti postupanja, zaštite privatnosti i tajnosti podataka i dužne pažnje u odnosu na ranjive grupe posebno izložene riziku, vrši promociju, djeluje preventivno i preduzima mjere za zaštitu ljudskih prava i sloboda, kada su povrijeđena aktom, radnjom (činjenjem ili propuštanjem obaveze da djeluju) državnih organa, organa državne uprave, organa lokalne samouprave ili lokalne uprave, javnih ustanova, javnih službi, pravnih i fizičkih lica kada, u skladu sa zakonom, vrše javna ovlašćenja, obavljaju poslove od javnog interesa, pružaju javne usluge ili usluge od opšteg interesa, drugih nosilaca javnih ovlašćenja, pravnih lica sa većinskim udjelom države i/ili Glavnog grada, Prijestonice ili opštine u njihovom vlasništvu (u daljem tekstu: organi), kao i kada je postupanje Zaštitnika/ce prema fizičkim i pravnim licima propisano ovim ili posebnim zakonom.
Zaštitnik/ca nema ovlašćenja u odnosu na rad sudova, osim u slučajevima utvrđenim ovim zakonom.
Zabranjen je uticaj na rad i odlučivanje Zaštitnika/ce. (čl. 2)

Zaštitnik/ca u vršenju svoje funkcije postupa na način što pokreće postupke, ukazuje, upozorava, kritikuje, predlaže ili preporučuje preduzimanje mjera kojima se vrši zaštita, promocija ili preventivno djeluje na unapređenje zaštite ljudskih prava i sloboda u Crnoj Gori.
Na zahtjev organa ili po sopstvenoj inicijativi, Zaštitnik/ca može dati mišljenje o zaštiti i unapređenju ljudskih prava i sloboda. (čl. 30)
Zaštitnik/ca nije ovlašćen/a da mijenja, ukida ili poništava akte organa, niti da vrši kontrolu njihove zakonitosti.(čl. 32/1)

Organi su dužni da Zaštitniku/ci i zamjeniku/ci koji/e vrši/e poslove zaštite i promocije prava djeteta i prava mladih do navršenih 18 godina života omoguće pristup svim prostorijama i **stave na raspolaganje dokumentaciju** o načinu ostvarivanja prava djeteta i prava mladih do navršenih 18 godina života i brige o djeci i mladima do navršenih 18 godina života koji borave ili su privremeno, odnosno trajno smješteni u tim

prostorijama, **bez obzira na stepen tajnosti u odnosu na pristup objektima i podatke koji su u posjedu tih organa.**
Nepostupanje u skladu sa stavom 1 ovog člana smatra se ometanjem rada Zaštitnika/ce. (čl. 47/1 i 2)

Kada utvrdi da su se stekli uslovi za postupanje po podnijetoj pritužbi u skladu sa ovim zakonom, Zaštitnik/ca pokreće ispitni postupak i o tome obavještava starješinu/ku organa, odnosno lice koje rukovodi organom na čiji se akt, radnju (činjenje ili propuštanje obaveze da djeluje) pritužba odnosi, radi dostavljanja izjašnjenja i određuje rok za dostavljanje izjašnjenja i dokumentacije, a koji ne može biti kraći od 15 dana.
Zaštitnik/ca upozorava starješinu/ku organa, odnosno lice iz stava 1 ovog člana na posljedice propuštanja.
Starješina/ka organa, odnosno lice koje rukovodi organom dužno je da dostavi izjašnjenje i dokumentaciju iz stava 1 ovog člana u roku koji Zaštitnik/ca odredi.
Ako izjašnjenje iz stava 1 ovog člana ne sadrži sve potrebne podatke ili nije dostavljena potrebna dokumentacija, starješina/ka organa, **odnosno lice koje rukovodi organom dužno je da na zahtjev Zaštitnika/ce dostavi dopunu izjašnjenja i potrebnu dokumentaciju**. (čl. 59)
Starješina/ka organa, odnosno lice koje rukovodi organom, dužno je da na zahtjev Zaštitnika/ce:
- stavi na raspolaganje sve podatke od značaja za postupanje, bez obzira na stepen tajnosti;
- omogući neposredan uvid u službene spise, dokumenta, evidencije i druge podatke od značaja za postupanje, kao i da dostavi kopije traženih spisa i dokumenata, bez obzira na stepen tajnosti;
- omogući slobodan pristup svim prostorijama, objektima i mjestima u kojima se nalaze dokumenta, stvari ili lica od značaja za postupanje i licima iz alineje 4 ovog stava;
- omogući Zaštitniku/ci, zamjeniku/ci i licu koje Zaštitnik/ca ovlasti neposredan razgovor sa licima čija se prava ispituju, kao i sa drugim licima koja mogu dati informacije od značaja za postupanje, kada je to potrebno radi zaštite ljudskih prava i sloboda.

Nepostupanje po zahtjevu Zaštitnika/ce u skladu sa stavom 1 ovog člana smatra se ometanjem rada Zaštitnika/ce. (Član 60)
Ako starješina/ka organa, odnosno lice koje rukovodi organom ne postupi po zahtjevu Zaštitnika/ce u određenom roku, dužno je da bez odlaganja obavijesti Zaštitnika/cu, uz navođenje razloga nepostupanja.
O nepostupanju iz stava 1 ovog člana Zaštitnik/ca obavještava podnosioca/teljku pritužbe i ukazuje na mogućnost za eventualno ostvarivanje zaštite njegovih/nih prava na drugi način i pred drugim organima.
O nepostupanju iz stava 1 ovog člana Zaštitnik/ca može da upozna neposredno viši organ ili Skupštinu, obavijesti javnost ili na drugi način postupi u skladu sa ovim zakonom.
Nepostupanje u skladu sa stavom 1 ovog člana smatra se ometanjem rada Zaštitnika/ce. (čl. 61)
Organi su dužni da sa Zaštitnikom/com sarađuju i pružaju mu/joj pomoć.
Nepostupanje u skladu sa stavom 1 ovog člana smatra se ometanjem rada Zaštitnika/ce. (čl. 62)
Zaštitnik/ca u vršenju svoje funkcije djeluje na način što: ukazuje, upozorava, kritikuje, predlaže ili preporučuje.
Nakon završetka ispitnog postupka Zaštitnik/ca daje mišljenje o tome da li je, na koji način i u kojoj mjeri došlo do povrede ljudskih prava i sloboda.

Kada Zaštitnik/ca utvrdi da je došlo do povrede ljudskih prava i sloboda, mišljenje sadrži i preporuku o mjerama koje treba preduzeti da bi se povreda otklonila, kao i rok za njeno otklanjanje.

Zaštitnik/ca može dati preporuku i kada nije nastupila povreda ljudskih prava i sloboda na koju podnosilac/ teljka pritužbe ukazuje, ako se na taj način preventivno djeluje i isključuje rizik od nastanka povrede u budućnosti.

Zaštitnik/ca može dati preporuku i ako procijeni da je davanje preporuke nužno radi sprečavanja nastanka teže posljedice kojom može da se naruši pravni poredak, javni red i mir, tolerancija, poštovanje ljudskih prava i sloboda, multikulturalnost, demokratija i vladavina prava. (čl. 65)
Novčanom kaznom u iznosu od 500 eura do 2.000 eura kazniće se za prekršaj pravno lice ako:
1) ne stavi na raspolaganje podatke od značaja za postupanje, bez obzira na stepen tajnosti (član 60 stav 1 alineja 1);
2) ne omogući neposredan uvid u službene spise, dokumenta, evidencije i druge podatke od značaja za postupanje, odnosno ne dostavi kopije traženih spisa i dokumenata, bez obzira na stepen tajnosti (član 60 stav 1 alineja 2);

3) ne omogući slobodan pristup svim prostorijama, objektima i mjestima u kojima se nalaze dokumenta, stvari ili lica od značaja za postupanje i licima iz člana 60 stav 1 alineja 4 ovog zakona (član 60 stav 1 alineja 3);

4) ne omogući Zaštitniku/ci, zamjeniku/ci ili licu koje Zaštitnik/ca ovlasti neposredan razgovor sa licima čija se prava ispituju, kao i sa drugim licima koja mogu dati informacije od značaja za postupanje, kada je to potrebno radi zaštite ljudskih prava i sloboda (član 60 stav 1 alineja 4);

5) u roku koji odredi Zaštitnik/ca ne dostavi izvještaj o preduzetim mjerama za izvršenje preporuke, mjerama čije se preduzimanje planira i rokovima za njihovo sprovođenje, odnosno razloge zbog kojih preporuka nije izvršena ili nije izvršena u cjelosti (član 66 st. 1 i 2).

Za prekršaj iz stava 1 ovog člana kazniće se i odgovorno lice u pravnom licu i odgovorno lice u državnom organu, organu državne uprave, organu lokalne samouprave i lokalne uprave novčanom kaznom u iznosu od 100 eura do 1.000 eura.

Za prekršaj iz stava 1 ovog člana kazniće se preduzetnik novčanom kaznom u iznosu od 300 eura do 2.000 eura. *(čl. 95)*

IV Zaključna ocjena Zaštitnika

16. Po okončanju ispitnog postupka, te analize utvrđenih činjenica i relevantnih propisa, Zaštitnik je utvrdio da u konkretnom slučaju nakon traumatične situacije za djecu – 76 učenika/ca IX razreda JU OŠ "Pavle Rovinski" (saobraćajne nezgode nakon povratka za đačke ekskurzije) nijesu preduzete adekvatne i raspoložive mjere i radnje shodno nadležnostima obrazovne ustanove na ostvarivanju prava i najboljeg interesa djece. Naime iz raspoloživih podataka, a koje (ni)je dostavila Škola, proizilazi da niti Škola, niti nadležno Ministarstvo nijesu preduzeli mjere i radnje u vezi sa ispitivanjem situacije, kako sa aspekta bezbjednosti djece na putovanjima koje organizuje škola, tako i na obezbjeđenju stručne podršku u okviru škole nakon događaja.

Iako se ovakve situacije u saobraćaju dešavaju, veoma je važno da nije došlo do većih posledica. U ovom postupanju, Zaštitnik je akcenat stavio na odnos nadležnih organa prema djeci učesnicima događaja koji je kod djece izazvao stres, a nesumnjivo u jednom trenutku i strah. Ovaj događaj pokvario je zadovoljstvo učenika koji su bili na ekskurziji a nesporno je da će isti biti urezan u njihovim sjećanjima. Takođe predmet pažnje Zaštitnika je i organizovanje polumaturskih ekskurzija i drugih putovanja koje organizuju obrazovno-vaspitne ustanove, u konkretnom slučaju JU OŠ "Pavle Rovinski".

17. Zaštitnik konstatuje da se rukovoditeljka JU OŠ "Pavle Rovinski" u Podgorici, u većoj mjeri bavila (iako netačnim tumačenjem) nadležnostima i ovlašćenjima Zaštitnika, prije nego sopstvenim dužnostima, kao pedagoškog rukovodioca i svojim učenicima, čiji najbolji interes shodno Konvenciji o pravima djeteta UN-a treba da je prioritetan svakom organu. Djeca su, međutim, u svakom slučaju bila i ostala u centru interesovanja Zaštitnika, a fokus u ovom trenutku više nije na samom događaju - saobraćajnoj nesreći, već na sistemskim koracima koji garantuju pravo djeteta na bezbjednost i podršku u takvim događajima.

Imajući u vidu da ni nakon dopunskog izjašnjenja Škola Zaštitniku nije dostavila traženu dokumentaciju kojom potkrepljuje svoje navode o obavljenim aktivnostima u vezi sa djecom i rada sa njima, stekao se utisak da navedenih aktivnosti uopšte nije bilo, odnosno da iste nijesu evidentirane i dokumentovane. Iako Škola u izjašnjenju navodi da dokumentacija o razgovoru sa učenicima i roditeljima može sadržati lične podatke djece i članova njihovih porodica, Zaštitnik podsjeća da je shodno propisima postupak pred Zaštitnikom povjerljiv, da se podaci dobijeni u postupku ne otkrivaju trećim licima, te da se mišljenja objavljuju bez podataka o ličnosti kao i podataka na osnovu kojih bi se mogla prepoznati neka osoba.

Zaštitnik ističe da svrha njegovog intresovanja, u konkretnom slučaju nijesu bili lični podaci bilo kog djeteta – učenika/ce, već postupanje Škole i Ministarstva u odnosu na djecu u cilju bezbjednosti i podrške, nakon nepredivđenog događaja. Podsjećamo da shodno Zakonu o Zaštitniku, svi organi su dužni da Zaštitniku i zamjeniku koji vrši poslove zaštite i promocije prava djeteta, omoguće pristup svim prostorijama i stave na raspolaganje dokumentaciju o načinu ostvarivanja prava, bez obzira na stepen tajnosti u odnosu na pristup objektima i podatke koji su u posjedu tih organa, dok se nepostupanje u skladu sa citiranim smatra ometanjem rada Zaštitnika. U dosadašnjem radu, više od dvije decenije, Zaštitnik je ostvario veoma dobru saradnju sa svim organima koji vrše javna ovlašćenja i pri tom se u skladu sa Zakonom i dužnom pažnjom odnosio prema svim podacima do kojih je u radu dolazio, bilo da su podaci djece i/ili zaposlenih. Činjenica da gotovo svi nadležni organi posjeduju znanja o nadležnostima Zaštitnika predstavlja osnov za pravovremenu i efikasnu zaštitu prava djece (građana). Zaštitnik je prilikom posjeta Školama u najvećoj mjeri nastojao da upozna djecu o svojem mandatu, dok se pretpostavljalo da predstavnici uprava škola već posjeduju znanja o tome. Takođe

u velikom broju slučajeva kada organ prepozna da je povrijedio pravo djeteta, a upoznat je sa autoritetom odnosno nadležnostima institucije Zaštitnika, nastoji odmah da grešku ispravi i prije nego što dođe do preporuke Zaštitnika. Podsjećamo da znanje organa mora pratiti i dosljedna primjena u praksi, odnosno stvarna volja institucija da uvaže mišljenja i preporuke Zaštitnika. Takođe koristimo priliku da istaknemo da su se, osim javnih, i brojne privatne ustanove, pružaoci usluga i sportske i druge organizacije koje u svom djelokrugu posla imaju rad sa djecom, sa uvažavanjem odnosile prema zahtjevima Zaštitnika.
Kada je u pitanju zaštita prava djece, cijenimo važnim da istaknemo da je Zaštitnik, usled hitnosti u pojedinim situacijama, organima ostavljao i kraći rok od propisanog, a što su organi u potpunosti razumijevali i poštovali. Međutim, u konkretnom slučaju, Zaštitnik je nakon izjašnjenja (za koje je ostavio propisani rok), zatražio dopunu istog - kopiju sačinjene dokumentacije o radu sa učenicima i ostavio kraći rok organu, smatrajući da je pet dana dovoljno da se ista, ukoliko postoji, prikupi i kopira.

18. Ministarstvo prosvjete, nauke i inovacija, takođe ovom slučaju nije posvetilo dužnu pažnju pa osim proslijeđivanja izjašnjenja Škole, nije dostavilo svoje izjašnjenje, odnosno eventualno preduzete aktivnosti nakon događaja i u vezi sa organizacijom proširenog dijela obrazovnog programa. Prateći javne objave na zvaničnim nalozima ovog Ministarstva zapaža se da je veoma aktivno u obavještavanju javnosti o svojim aktivnostima. Međutim, mišljenja smo da ovom događaju nije posvećena dužna pažnja, naročito što je u istom povrijeđeno troje djece i nastavnik.

19. Prema važećim propisima, škola je autonomna u obavljanju svoje djelatnosti te izostanak konkretne reakcije ministarstva, obrazovno vaspitne ustanove ne oslobađa obaveze da djeluje u ovakvim - kriznim situacijama.
Vraćajući se na konkretan slučaj, Zaštitnik zapaža da je Škola u izjašnjenju istakla da je po događaju nakon tri dana mejlom obaviješteno nadležno Ministarstvo prosvjete, nauke i inovacija, da je djeci obezbjeđen zamjenski prevoz u komunikaciji sa Agencijom Inrut i uz podršku roditelja; da je direktorica, kao i ministarka prosvjete, nauke i inovacija. stupila u komunikaciji sa roditeljima povrijeđenih učenika i da je psihološkinja škole sa učenicima obavilia kratak debrifing i da je održan zajednički sastanak sa predstavnicima roditelja IX razreda. Međutim, kako s tim u vezi nije dostavljena nikakva dokumentacija, niti zapisnik, bilo da je razgovarano sa djecom ili roditeljima, kao ni javno saopštenje, stiče se utisak da isto nije sprovedeno.
U stresnim situacijama poput ove, škola ima jasnu pravnu, moralnu i pedagošku obavezu da odmah preduzme mjere za zaštitu mentalnog i fizičkog zdravlja učenika/ca. Škola je bila dužna da odmah sazove svoj tim za krizne situacije (koji postoji samostalno ili funkcioniše u okviru drugog školskog tima) te da pruži psihološku pomoć i obezbijedi strukturiranu stručnu podršku kako bi pomogla djeci da prevaziđu traumu i strah. Neposredna psihološka pomoć i stabilizacija potrebna je u cilju stvaranja sigurnog okruženja. Prisustvo odraslih stručnih lica – psihologa, pedagoga, nastavnika u koje djeca imaju povjerenja važno je kako bi im pružili utjehu, osjećaj sigurnosti i emocionalnu stabilnost. Participacija djece je takođe važna i potrebna kako bi mogli slobodno da izraze svoje strahove, dileme nakon što je opasnost prošla. Škola takođe treba da uputiti roditelje kako da prepoznaju znakove traume i da im pruži smjernice o pružanju podrške djetetu putem ustaljenih dnevnih rutina te otvorene nenametljive komunikacije. Međutim ukoliko je škola i preduzela neke radnje – debrifing, o tome nije bilo evidedncije. Dokumentovanje razgovora sa djecom nakon stresne situacije po mišljenju Zaštitnika, predstavlja osnovni profesionalni i terapeutski korak u radu stručne službe, a razlog zbog kojeg je važno da se evidentira je osiguravanje tačnosti, kontinuiteta podrške i po potrebni pravne zaštite kako za dijete, tako i za ustanovu. Podsjećamo da je pisani trag nezamjenjiv i isti predstavlja formalni dokazni materijal, te u slučaju da stresna situacija zahtijeva postupanje drugih nadležnih organa (istragu policije, tužilaštva i sl) službena zabilješka škole služi kao zvanični dokument. Nadalje, evidencija škole o tome šta je stručna služba škole (tim škole) preduzela, predstavlja i dokaz da je škola postupila profesionalno, pravovremeno i u skladu sa propisima.

20. Kada je u pitanju sprovođenja postupka javne nabavke koja se odnosi na prevoz djece Škola u izjašnjenju podsjeća Zaštitnika da on ne može da vrši kontrolu zakonitosti akata donijetih u postupku javne nabavke. Tačno je da se Zaštitnik ne bavi finansijskim odlukama niti procedurama u kojima privredna društva vrše natjecanje za posao. Kontrolu zakonitosti, procedura, tenderske dokumentacije i eventualnih žalbi u ovim

postupcima vrše Ministarstvo finansija, Inspekcija za javne nabavke i Komisija za zaštitu prava u postupcima javnih nabavki. Nadalje, Državna revizorska institucija vrši eksternu i nezavisnu kontrolu trošenja javnih sredstava.

Međutim, postupanja javnih obrazovno-vaspitnih ustanova bilo da su u pitanju akti, radnje ili nečinjenja, su pod posebnom i direktnom nadležnošću Zaštitnika. Podsjećamo da shodno Zakonu o osnovnom obrazovanju i vaspitanju, obrazovni program obuhvata: obavezni dio, obavezne aktivnosti i prošireni dio, a prošireni dio čine: slobodne aktivnosti, dodatna i dopunska nastava**, škola u prirodi i đačka ekskurzija.** Budući da je ekskurzija sastavni dio obrazovnog programa, institucija Zaštitnika ima puni mandat da pokrene ispitni postupak i provjeri da li su škola i eventualno drugu nadležni organi preduzeli sve mjere za bezbjednost i zaštitu djece. Zaštitnik je dužan da ispita da li je škola preduzela sve mjere i radnje na koje je bila ovlašćena da osigura fizički i psihički integritet djece kako tokom tako i nakon putovanja (npr. bezbjednost prevoza, vrsta prevoznog sredstva, smještaj djece u adekvatnom hotelu, podrška nakon krizne situacije i sl.). Ovo naročito kod činjenice da se u pretohodnom periodu događalo da djeca imaju zdravstvene tegobe prilikom izleta i ekskurzija, usled nemara vlasnika privrednog društva (trovanje hranom).

Zaštitnik podsjeća da je Zavod za školstvo 13.02.2025. godine izradio Upustvo za organizovanje i sprovođenje školskih izleta i ekskurzija[4] kojim se utvrđuje okvir organizacije školskih izleta i ekskurzija i služi kao smjernica kojom se obezbjeđuje da planirane aktivnosti budu sprovedene u skladu sa ciljevima vaspitanja i obrazovanja. Između ostalog, propisano je da za tehničke usluge prevoza, smještaja, ishrane, sigurnosti i zdravstvene zaštite na putovanju i tokom boravka učenika, odnosno za cjelokupno sprovođenje ekskurzije, ustanova je dužna da primjenjuje Zakon o javnim nabavkama ili Interno pravilo koje je usvojio Školski odbor, na osnovu egzemplara Ministarstva prosvjete, nauke i inovacija.

U ovom upustvu definiše se i evaluacija i izvještavanje odnosno povratne informacije te da učenici, roditelji i nastavnici popunjavaju evaluacione obrasce nakon završetka ekskurzije, što omogućava identifikaciju pozitivnih aspekata i oblasti za poboljšanje.

Upustvom se takođe preporučuje se da se programom organizacije obuhvati što više edukativnih i kulturno-istorijskih sadržaja, u skladu sa prijedlozima predstavnika učenika, roditelja, nastavnika i da ukoliko se predviđaju posjete vjerskim znamenitostima, neophodno je da budu zastupljeni vjerski bjekti svih religija, kako bi se podsticao međukonfesionalni sklad, dijalog i razumijevanje.

Između ostalog Zavod je za učenike osnovnih škola preporučio da se ekskurzija organizuje na teritoriji Crne Gore.

Zapaža se da u pojedinim državama EU postoje propisi kojim su definisani tehnički zahtjevi za autobuse i uslovi organizovanog prevoza djece[5]. Primjera radi, shodno tom aktu, autobusi moraju imati izlaz u slučaju opasnosti na svojoj zadnjoj strani, zatim moraju imati bočne prozore kao izlaze u slučaju opasnosti.

21. Na kraju koristimo priliku da istaknemo značaj saradnje svih organa sa Zaštitnikom, a naročito škola, koje su za djecu od primarnog značaja i gdje djeca, pored porodice, provode gotovo najveći dio svog vremena. Saradnja na koju su **svi** organi zakonom obavezani, osigurava sistemsku zaštitu najboljeg interesa djeteta, sprječava institucionalno ćutanje i omogućava brzu reakciju kod kršenja prava djece. Ustanove kao što su osnovne škole imaju osim zakonske i etičku obavezu da sarađuju sa Zaštitnikom, i to iz više razloga: najboljeg interesa djece; sprječavanja zloupotreba i skrivanja – zataškavanja; sistemskog ispravljanje propusta u obrazovanju, participacije djece. Osim toga, Zaštitnik djeluje i kao karika u provjeri bezbjednosti djece jer zaštita djece pretežno nije posao samo jedne ustanove/institucije, pa je međusektorska i međuinstitucionalna saradnja ključna za zaštitu prava djeteta. Jedna ustanova nema sve nadležnosti, resurse i podatke da riješi složene situacije i izazove sa kojima se djeca mogu suočiti.

Konkretni postupak Zaštitnika kao i svaki drugi koji pokrene po sopstvenoj inicijativi i po pritužbi, nema namjeru da traži greške organa, već da pomogne u ostvarivanju prava djece i stvaranju pozivitne prakse za buduća postupanja. Vrijeme se ne može vratiti unazad, a iz iskustava i doživljenog mogu se preduprijediti slične situacije, stoga Zaštitnik u brojnim situacijama daje preporuke za buduća postupanja.

[4] file:///C:/Users/Master/Downloads/uputstvo-za-organizovanje-i-sprovodenje-skolskih-izleta-i-ekskurzija%20(1).pdf

[5] Hrvatska - Pravilnik o uvjetima koje moraju ispunjavati autobusi kojima se organizirano prevoze djeca (2008/2009)

Cijeneći navedeno, Zaštitnik u cilju ostvarivanja prava i najboljeg interesa djeteta,

PREPORUČUJE

JU OŠ „PAVLE ROVINSKI“ U PODGORICI:

- da obezbijedi kontinuiran, savjetodavni rad pedagoško-psihološke službe kako sa učenicima odjeljenja IX razreda koji su pretrpjeli strah prilikom događaja od 19.09.2026. godine, tako i u sličnim situacijama, te da o tome vodi evidenciju;
- da izradi upustvo ili protokol za krizne situacije na ekskurzijama/izletima kako bi se definisali koraci u slučaju incidenta ili saobraćajne nesreće (pozivi, obezbijeđenje djece, komunikacija).
- da u buduće, shodno propisima sarađuje sa Zaštitnikom ljudskih prava i sloboda Crne Gore i uz izjašnjenja dostavlja i kopiju dokumentacije ukoliko je Zaštitnik zahtijeva.

MINISTARSTVU PROSVJETE, NAUKE I INOVACIJA
MINISTARSTVU SAOBRAĆAJA

- da u međusobnoj saradnji razmotre donošenje Pravilnika o organizovanom prevozu djece, kojim bi se definisali strogi standardi i posebni uslovi koje moraju ispunjavati autobusi kojima se organizovano prevoze djeca.

Škola i ministarstva, dužni su da u roku od 30 dana Zaštitniku dostave izvještaj o mjerama i radnjama preduzetim i namjeravanim na izvršenju preporuka.

Kod činjenice da Zaštitniku nijesu dostavljeni podaci koji se odnose na javne nabavke – prevoz učenika, što je u cilju bezbjednosti, kao i ekonomičnosti veoma značajno, Zaštitnik

UKAZUJE

Državnoj revizorskoj instituciji

- da se u plan revizija Državne revizorske institucije uvrsti revizija organizovanja đačkih ekskurzija od strane javnih obrazovno-vaspitnih ustanova, sa posebnim fokusom na reviziju pravilnosti sprovođenja postupaka javnih nabavki kao i svrsishodnosti trošenja budžetskih sredstava.

ZAMJENICA ZAŠTITNIKA
LJUDSKIH PRAVA I SLOBODA CRNE GORE
Snežana Mijušković

D-na:
- JU OŠ „Pavle Rovinski“ Podgorica
- Ministarstvo prosvjete, nauke i inovacija;
- Ministarstvo saobraćaja;
- Drzavna revizorska institucija
- a/a